

Rapport: Kvalitetsarbete i utbildning på grundnivå avancerad nivå vid Humanistisk fakultet 2021

Bakgrund

Kvalitetsarbetet i utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid humanistisk fakultet utgår från Umeå universitets regel *Kvalitetssystem för utbildning* (FS 1.1-1324-18), samt humanistiska fakultetens handläggningsordningar för kursvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (FS 1.1-925-19), programutvärderingar av utbildning på grundnivå och avancerad nivå (FS 1.1-926-19), säkring av nationella examensmål på grundnivå och avancerad nivå (FS 1.1-1409-19), verksamhetsberättelse och verksamhetsplan för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (FS 1.1-1410-19), samt från kollegial extern granskning (FS 1.1-1904-21). Denna rapport bygger på utbildningarnas redovisningar av aktiviteter kopplade till kvalitetssystemet, huvudsakligen genom respektive utbildnings verksamhetsberättelse och verksamhetsplan (VB/VP) med bilagor, samt på uppföljande kvalitetsdialoger med prodekan och utbildningsledare där minnesanteckningar fördes (schema för dialoger, se bilaga 1). Med utbildning menas både programutbildningar och huvudområden med kurser som leder till kandidatexamen och/eller examen på avancerad nivå.

Inför kvalitetsdialogerna hade prodekan och utbildningsledare skickat ut en agenda som diskuterades och godkändes av utbildningsstrategiska kommittén (agenda, se bilaga 2). Utbildningarna fick även skicka in frågor eller punkter de själva önskade ta upp i förväg, men endast en utbildning gjorde detta. Utrymme för att ta upp egna frågor fanns dock i dialogerna.

Dialogerna startade dagen efter att Rysslands inlett kriget mot Ukraina. Det allvarliga läget kom att prägla många av dialogerna, särskilt i diskussionerna kring hållbarhet och humanioras relevans för stabila samhällen, lokalt, nationellt och globalt. Läget betonade även vikten av att grundläggande frågor kring demokrati, mänskliga rättigheter och staters suveränitet måste fortsätta diskuteras i utbildning och forskning. En del av humanioras styrka finns i långa och komplexa tidsperspektiv i en tid när historia skrivs om och falska berättelser får fäste och som sedan kan ligga till grund för olika konflikter. Betydelsen av att ytterligare marknadsföra utbildningar, forskning och de kompetenser som finns inom fakultetens ram lyftes, men också behoven av samarbeten. För att stärka kvaliteten på utbildningar vid fakulteten bör en ökning av andelen samarbeten öka inom fakulteten, inom lärosätet och med externa parter.

Allmänt om kvalitetsarbetet vid utbildningarna vid humanistisk fakultet

Alla kvalitetsdialoger inleddes med en öppen fråga om hur det går med kvalitetsarbetet. Det mesta verkar fungera bra och kvalitetsarbetet är vanligen väl integrerat i utbildningarna. Ett återkommande svar var att omständigheter kring pandemin gjort att man snarare försökt behålla kvaliteten i utbildning än att på mer strategiskt sätt arbetat med att öka kvaliteten i utbildning under det gångna året. Omställningen till digital undervisning har gått relativt bra, men det har kostat på samtidigt som många också uttrycker att man också lärt sig nya verktyg och pedagogiska arbetssätt. Utmaningar som återkom vid flera dialoger var låg svarsfrekvens vid kursvärderingar och övergången från framför allt Moodle till Canvas.

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.6.2-711-22

Frågan om svarsfrekvensen på kursvärderingar är inte ny eller unik för humanistisk fakultet, och även Umeå Studentkår arbetar med frågan. Det finns utbildningar där kursvärderingar fungerar mycket bra och som därför kan arbeta kvalitativt med studenternas värderingar, medan merparten av utbildningarna försöker hitta strategier för att vända på trenden med sjunkande svarsfrekvens. En tanke är att pandemin och distansundervisning har varit negativt för studenters deltagande i kursvärderingar. För att komma tillrätta med minskningen planerar huvudsakligen utbildningar med campusundervisning för att schemalägga aktiviteten samt för att lägga in tid för återkoppling i schemat. Andra strategier är att arbeta med modulutvärderingar och liknande för att fånga studenternas erfarenheter och synpunkter direkt och därigenom också kunna göra vissa förändringar under kursens gång. Frågan lyftes av flera utbildningar som möjligt tema för ett fakultetsgemensamt pedagogiskt seminarium. Den mall för kursutvärderingar som utarbetats av fakulteten verkar fungera, men att öka studentmedverkan är vitalt för kvalitetsarbetet inom utbildning.

Problem vid byte av lärplattform är huvudsakligen aktuellt vid Institutionen för Språkstudier, där ett stort antal kurser har haft examinationer och pedagogiska upplägg som inte har varit möjliga att överföra till Canvas. Problemet uppmärksammades även vid förra årets dialoger, men var då mer omfattande. I år verkar de flesta kurser nu ha överförts till Canvas och lärare även ha börjat upptäcka lärplattformens verktyg och möjligheter. Stöd finns på institutionen och på fakulteten, så man arbetar vidare med att hitta rätt pedagogiska lösningar.

Några programutbildningar lyfte att man, som en kvalitetshöjande åtgärd, återupptar programråden som varit vilande under pandemin. Förutom den givna lärar- och studentrepresentationen diskuterades möjligheterna att plocka in alumner som ledamöter, eftersom de kan fungera som en bro mellan utbildning och bransch. Att även kunna återuppta andra tidigare givna mötesplatser, som lärarmöten, seminarier och välkomstarrangemang, ses som kvalitetshöjande för många utbildningar efter åren med pandemins restriktioner.

Några utbildningar nämnde även att personalbrist har påverkat kvalitetsarbetet negativt. På grund av erhållna forskningsanslag, sjukskrivningar och andra mer akuta händelser har institutionerna fått reagera snabbt för att kunna fullfölja kursutbudet. Dessa erfarenheter har dock fört med sig exempel på strategiskt arbete där man kartlägger kompetenser, ser över kursutbud och rekryterar ny personal.

Extern kollegial granskning

År 2021 är andra gången fakulteten genomför extern kollegial granskning enligt det reviderade kvalitetssystemet och därför är det också andra gången som huvudområden med fristående kurser inkluderats i aktiviteten. Utvalda programutbildningar var Kulturanalysprogrammet, Kulturentreprenörprogrammet, Programmet för litteraturvetenskap och kreativt skrivande, Programmet för medie- och kommunikationsvetenskap, Programmet för strategisk kommunikation, Branschutbildningen för museer och kulturarv, Teologiprogrammet, Arkeologiprogrammet och Kandidatprogrammet samt Masterprogrammet i Fri konst. Samtliga utbildningsprogram har varit föremål för extern kollegial granskning en gång tidigare. Utvalda huvudområden med kandidatexamen var Italienska, Spanska och Tyska.

Den externa granskningen skedde under vårterminen och utbildningarna ägnade hösten åt analys och utvecklingsplan. Granskarens rapport och utbildningens utvecklingsplan lämnades in som bilagor till den verksamhetsberättelse och verksamhetsplan (Aktivitet 6 i Kvalitetssystemet för utbildning) som lämnades in i december 2021 (tidsplan för extern kollegial granskning, bilaga 3).

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.6.2-711-22

De externa granskarna hade alla fått "Kvalitetskrav för program och huvudområden", bilaga 2 ur *Kvalitetssystem för utbildning* som grund för sitt arbete. Analyserna baserades på utbildningsplan, aktuella kursplaner, examensbeskrivningar, verksamhetsberättelse och verksamhetsplan från de senaste åren, intervjuer med såväl lärare som i några fall studenter. Samtliga inlämnade analyser har varit noggranna och väl genomförda.

De utbildningar som granskats bedöms genomgående ha god kvalitet och uppfylla de nationella examensmålen. Samtliga utbildningar fick också konkreta förslag till utvecklingsarbete.

En punkt som återkom i granskningsrapporterna var problematiken kring låg svarsfrekvens i kursvärderingar, delvis eftersom granskarna själva hade liknande erfarenheter.

Styrkor och utvecklingsområden i de olika perspektiven

I Kvalitetssystem för utbildning lyfts sex perspektiv fram som ska genomsyra kvalitetsarbetet inom utbildning vid Umeå universitet. Det är forskningsanknytning, internationalisering, jämställdhet, samverkan och arbetslivsanknytning, hållbar utveckling, samt studentinflytande och studentcentrerat lärande. Utbildningarna får redovisa hur man arbetar med perspektiven i VB/VP, så inför dialogen ställdes frågor till dem om styrkor respektive utvecklingsområden inom dessa perspektiv.

Vid intervjuerna framkom att forskningsanknytning och internationalisering är de perspektiv som oftast lyfts fram som styrkor av fakultetens utbildningar. Därefter är det ganska jämnt mellan de övriga perspektiven, så de flesta utbildningarna tycker att de är bra på att uppfylla målen, även om de också ser utvecklingsmöjligheter inom områden som de uppfattar sig som starka i. Hållbar utveckling och samverkan och arbetslivsanknytning är de vanligaste identifierade utvecklingsområdena, men lika många utbildningar ser det som ett utvecklingsområde som antalet utbildningar som identifierar dessa som en styrka. Samverkan och arbetslivsanknytning är vanligen ett utvecklingsområde, eller så nämns det inte alls, hos utbildningar som läses som fristående kurs. Här finns dock olika strategier för att utveckla detta perspektiv, exempelvis genom ett fokus på professionsskrivande inom språkutbildningar och genom att utveckla kontakter inför examensarbeten. Andra exempel är att utveckling av samarbete med alumner, eller att göra mer studiebesök på institutioner, myndigheter och företag som kan vara aktuella för huvudområdet.

Av perspektiv som inte nämndes av utbildningarna i dialogerna var intressant nog studentinflytande och studentcentrerat lärande, samt jämställdhet vanligast. En anledning till det kan vara en osynlighetsparadox där perspektiven är så integrerade att man inte längre tänker på det, genusperspektiv är exempelvis väl inarbetat i de flesta utbildningar sedan 1990-talet. En annan möjlig anledning är att man fastnat i definitioner. Alla skriver om perspektiven i VB/VP och för att ta studentinflytande som exempel beskrivs representation i programråd, och kurs- och programutvärderingar, men inte så mycket om vald pedagogik. Fakulteten har försökt förtydliga dessa aspekter i mallen för VB/VP, men det finns anledning att följa upp detta vid kommande aktiviteter och dialoger.

Utmaningar för 2022

När utbildningarna lyfter utmaningar för innevarande år är det två punkter som sticker ut: bemanning och förändring i kursutbudet. Därefter följer studentrekrytering och i några fall även att behålla studenter på utbildningsprogram. Resurser till utbildning, ordna bra introduktion till nya medarbetare, samt språk i undervisning (gäller både undervisningsspråk och studenters språkförmåga) tas också upp som utmaningar av några utbildningar.

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.6.2-711-22

Lärarbrist och problem med bemanning är den utmaning som lyfts av flest utbildningar. Vanligaste anledningarna till problemen är sjukskrivningar, delvis orsakade av arbetsmiljön under pandemin, och att det är svårt att rekrytera rätt kompetenser i vissa områden. I vissa utbildningar är det sistnämnda ett nationellt problem. Det disputerar för få personer med rätt kompetens. I andra utbildningar är det svårt att få lektorer som vill bosätta sig i Umeå. En vanlig strategi har varit att öka andelen kompetensutvecklingstid under de första åren vilket varit framgångsrikt till viss del. Man har kunnat anställa lektorer, men de har inte direkt kunnat undervisa i den omfattning det har funnits behov av.

Förändringar av kursutbudet eller i innehållet i existerande utbud ses vanligen som en positiv utmaning. Det kan handla om att utveckla kurser på avancerad nivå, se till att man hänger med i samhällsutvecklingen, eller att öka specifika inslag i en utbildning. Det kan dock saknas resurser, i form av medel eller personal, för att utföra arbetet på det sätt som utbildningen önskar.

För utmaningarna kring studentrekrytering ser utbildningarna att mycket kan göras på institutionsnivå via institutionernas egna kommunikatörer. Det kan handla om att se över information på hemsidor och liknande. Önskemål finns även om att fakulteten ska hjälpa till, främst med information som stöttar huvudområden med fristående kurser och som visar vägar till en examen. Några huvudområden har svårt att rekrytera studenter på campus och önskade att fakulteten hjälpte till med att sprida information på campus, till andra fakulteter, så att intresserade studenter som redan finns på campus kan inspireras att läsa fristående kurser.

Vad ska fakulteten tänka på inför Verksamhetsplan 2023 - 2025?

Eftersom en ny verksamhetsplan för fakulteten ska beslutas av nämnden i oktober 2022 fick utbildningarna möjlighet att lämna förslag på aktiviteter och andra idéer som borde ingå i planen, främst inom området utbildning, under dialogerna. Det kom många inspel och förslag, som alla kommer att behandlas av utbildningsstrategiska kommittén, men några presenteras i denna rapport.

Samarbeten, inom fakulteten och över lärosätet, togs upp flertalet gånger och där vill man ha stöd av olika slag för att det ska utvecklas. Många vill också ha utlysningar av sökbara medel, dels sådana som finns nu för samarbeten, samverkan och studieresor, dels nya medel som kan gå till pedagogisk utveckling, samarbeten kring fortbildning eller sådana som är mer fria och öppna för lärarnas kreativitet. Några efterfrågar någon form av styrdokument för profilkurser på avancerad nivå och för utbildningsprogram och programråd. Olika förslag presenterades också på seminarier och andra mötesplatser för fakultetsgemensamma pedagogiska och kompetensutvecklande aktiviteter.

Slutsatser från fakulteten gällande kvalitetsarbetet i utbildning

Världsläget gör att det är extremt viktigt att lyfta fram behovet av humanistiska kunskaper och kompetenser. Humanistisk fakultet måste fortsätta att accentuera humanioras roll inom hållbar utveckling, och inte bara utifrån den sociala dimensionen, utan också, där så är lämpligt, utifrån de ekonomiska och klimatmässiga dimensionerna. Här kan fakultetens webbsidor "Humanistiska kompetenser – vad är det?" (<https://www.umu.se/humanistisk-fakultet/utbildning/humanistiska-kompetenser--vad-ar-det/>) vidareutvecklas och fungera som stöd för verksamheten. En rapport om hållbar utveckling i utbildning på grundnivå och avancerad nivå under 2021 kommer att presenteras för fakultetsnämnden senare i vår och planeras därefter följas upp i årliga rapporter.

En annan fråga som fakultetsledningen måste vara uppmärksam på är arbetsmiljön. För medarbetare har

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.6.2-711-22

lärarbrist, sjukskrivningar, överproduktion i utbildning och pandemin gjort att det i många fall kostat på att leverera utbildning av god kvalitet. Verksamhetsplanen för 2023 - 2025 måste innehålla mål och aktiviteter för att säkerställa arbetsmiljön inom utbildning. När det gäller studenterna, på campus och på distans, bör fakultetsledningen fortsätta dialogen med Umeå studentkår i hur man kan förbättra studenternas arbetsmiljö.

När det gäller extern kollegial granskning är det bra att de granskade utbildningarna håller god kvalitet och att utbildningarna redan nu har identifierat möjliga åtgärder för att bibehålla och vidareutveckla kvaliteten på utbildningarna. Från fakultetens sida kommer prodekan och utbildningsledare att följa upp utbildningarnas fortsatta åtgärder i kommande VB/VP och i efterföljande dialoger.

Fakulteten måste också arbeta vidare med information kopplat till studentrekrytering. Prodekan, utbildningsledare och kommunikatörer för dialoger med Kommunikationsenheten kring hur man bäst kommunicerar kring fristående kurser och vägar till examen. Inför ansökningsomgången till hösten 2022 har som ett resultat av den dialogen förbättrad information publicerats på centrala utbildningssidor. Även på institutionsnivå utvecklas informationen så att alla studenter ska ha möjlighet att planera sina studier på bästa sätt. Det finns ett fungerande samarbete inom fakulteten som gör att institutionerna tillsammans kan vidareutveckla arbetet med studentrekrytering. Under läsåret 2021/2022 har projektet "Veckans humanist" delvis handlat om studentrekrytering, eftersom dess syfte är att öka kunskapen om utbildning och forskning inom humaniora hos allmänheten — och även internt på lärosätet (<https://www.umu.se/humanistisk-fakultet/om-institutionen/veckans-humanist/>). Kommande läsår planeras projektet fortsätta som "Månadens humanist". 2022/2023 planerar fakultetens kommunikatörer även skapa ett projekt för att bättre belysa hållbar utveckling inom fakultetens utbildningar.

PLAN FÖR KVALITETSDIALOGER VT 2022

Alla dialoger kommer att hållas via Zoom. När ni klickar in er på länken så släpps ni in i ett väntrum. Se aktuell länk under schema.

En examen inom huvudområde tilldelas 30 min dialogtid. Två examen inom huvudområde/program tilldelas 45 min. Underlag för kvalitetsdialogen är inlämnad Verksamhetsberättelse/Verksamhetsplanering med bilagor, samt inlämnade frågor/teman från huvudområde/programutbildning. Närvarande förutom prodekan och fakultetens utbildningsledare bör vara programansvarig eller ämnesansvarig/ämneskoordinator. Därutöver kan studierektorer eller andra för utbildningen centrala personer närvara.

Fre 25 feb 2022	Tis 1 mars 2022	Ons 2 mars 2022	Tor 3 mars 2022	Fre 4 mars 2022
8.15 - 8.45 Journalistprogrammet 8.45 - 9.30 Fri konst		8.30-9.00 Kulturanalysprogrammet 9.00 - 9.30 Estetiska ämnen	8.45 - 9.30 Spanska kandidat- o avancerad nivå	9.00 - 9.30 Branschutbildningen för museer och kulturarv
FIKAPPAUS				
10.00 - 10.45 Lingvistik kandidat o avancerad nivå 10.45 - 11.30 Humanistiskt samhällsprogram o Historia avancerad nivå 11.30 - 12.00 Arkeologiprogrammet		10.00 - 10.45 Religionsvetenskap kandidatprogram o avancerad nivå 10.45 - 11.15 Finska kandidat 11.30-12.00 Kreativt skrivande	10.00 - 10.45 Svenska/nordiska språk kandidat- o avancerad nivå 10.45-11.30 Litteraturvetenskap och kreativt skrivande + Masterprogram 11.30-12.00 Masterprogram miljö- och landskapsarkeologi	10.00 - 10.30 Konst- och bildvetenskap - flyttat till 11 mars pga sjukdom 10.30 - 11.00 KEP-programmet 11.00 - 11.30 Etnologi
LUNCHPAUS				
13.00 - 13.45 Filosofi kandidatprogram o avancerad nivå 13.45 - 14.30 Teologiprogrammet o avancerad nivå	13.00 - 13.30 MKV-programmet 13.30 - 14.00 Strategisk kommunikation 14.00 - 14.30 Magisterprogram i MKV	13.00 - 13.45 Franska kandidat- o avancerad nivå 13.45 - 14.15 Italienska kandidatnivå	13.00 - 13.45 Samiska/Samiska studier kandidat- och avancerad nivå 13.45 - 14.30 Tyska kandidat- och avancerad nivå	
FIKAPPAUS				
15.00 - 15.45 Idéhistoria kandidat- och avancerad nivå	15.00 - 15.45 Engelska kandidat- o avancerad nivå	15.00 - 15.30 Ryska kandidat nivå	15.00-15.30 Svenska som andraspråk	

Länkar:

Fredag 25 februari: <https://umu.zoom.us/j/66637221646>

Tisdag 1 mars: <https://umu.zoom.us/j/62365713912>

Onsdag 2 mars: <https://umu.zoom.us/j/69101449963>

Torsdag 3 mars: <https://umu.zoom.us/j/64865494552>

Fredag 4 mars: <https://umu.zoom.us/j/64702701082>

Agenda för Kvalitetsdialoger 2022:

- Rent allmänt, hur går det för er med kvalitetsarbetet i utbildningen?
- Frågor som utbildningen vill diskutera
- skicka gärna in frågor till Ann-Catrine senast 17 februari, så hinner prodekan/utbildningsledare förbereda sig.
- När det gäller de olika perspektiven, var är ni starka och vad behöver ni utveckla för att öka kvaliteten på utbildningen? Kan fakulteten erbjuda något stöd?
- Vilka utmaningar ser ni för 2022?
- Vad ska fakulteten tänka på inför kommande Verksamhetsplan 2023-2025?

Tidsschema för Kollegial granskning av utbildningsprogram och huvudområden på grundnivå och avancerad nivå 2021

1. Utbildningsledaren initierar arbetet

Tar upp ärendet på utbildningsstrategiska kommittén i november 2020 och på en prefektträff i december 2020. Där framgår även vilka utbildningsprogram och huvudområden som är aktuella för granskning 2021. Skickar ut handläggningsordning, instruktioner och information om tidschemat 11 januari 2021.

2. Prefekt vidtalar kollegial granskare och lämnar förslag till dekan

Programansvarig/ämnesansvarig ger förslag till vilka personer som ska kontaktas som granskare av respektive programutbildning/huvudområde. Prefekt sammanställer förslag och skickar till utbildningsledaren som gör underlag till beslut. Beslutsunderlagen skickas till utbildningsledaren senast onsdag 24 februari 2021.

3. Dekan beslutar formellt om kollegial granskare för respektive kandidatprogram/huvudområde.

Dekan fattar beslut på måndag 1 mars 2021.

4. Programansvarig/ämnesansvarig institution sänder underlag till granskaren.

Detta görs innan mars månads slut. Vilken typ av underlag som kan vara aktuell framgår i instruktionen till granskaren.

5. Den kollegiala granskaren avger en kort rapport som tillsänds programgivande institution

Sista dag för att lämna in rapporten är fredag 28 maj 2021.

6. Programansvarig/ämnesansvarig utarbetar en utvecklingsplan med utgångspunkt i rapportens rekommendationer

Utvecklingsplanen, tillsammans med granskarens rapport, lämnas in som en bilaga till den VB/VP (Aktivitet 6 i kvalitetssystemet för utbildning) som skriv för utbildningen.

8. Uppföljningsdialog hålls mellan programansvarig/ämnesansvarig och fakultetsledning.

Planerad tid för kvalitetsdialoger med utgångspunkt i VB/VP planeras till mitten av februari 2022. Exakt tidpunkt för dialoger fastställs i november-december.

9. Utbildningsledare sammanställer kort rapport av utfallet från samtliga granskningar och presenterar dem för fakultetsnämnden

Efter kvalitetsdialogerna i februari presenteras en rapport som har sin utgångspunkt i VB/VP och minnesanteckningar från dialogerna. Denna rapport publiceras på fakultetens umu.se-sidor efter presentationen i nämnden.